

RESSENYES

Pensament i filosofia a Catalunya al segle XX

Santiago Izquierdo Ballester

HISTORIADOR

Josep MONTSERRAT MOLAS; Pompeu CASANOVAS (eds.), *Pensament i filosofia a Catalunya. I: 1900-1923*, Barcelona, Institut d'Estudis Humanístics Miquel Coll i Alentorn-Societat Catalana de Filosofia, 2003.

El llibre que presentem a continuació recull el seguit de conferències que es van llegir a l'Institut d'Estudis Humanístics Miquel Coll i Alentorn durant els cursos que s'hi van celebrar sobre el pensament i la filosofia a Catalunya al llarg del segle XX. Els professors Josep Montserrat i Pompeu Casanovas, principals organitzadors de l'esdeveniment, han tingut cura de l'edició del present volum, publicat conjuntament per l'Institut suara esmentat i per la Societat Catalana de Filosofia, filial de l'Institut d'Estudis Catalans.

Aquest és el primer volum d'una sèrie de tres llibres que volen esdevenir una reflexió sobre la filosofia contemporània a Catalunya o, en paraules dels curadors del volum, que volen tractar de la història intel·lectual a Catalunya. En definitiva, la recuperació i l'establiment d'un àmbit de recerca dedicat a la història de la filosofia contemporània catalana va ser un dels motius que van impulsar a organitzar aquests cursos. D'entre els diferents projectes més recents que tenen la lloable intenció de delimitar

aquest àmbit de recerca, un dels primers que ha aconseguit resultats febaents ha estat, precisament, aquest cicle de conferències sobre “Pensament i Filosofia a Catalunya”. Dividit en tres cursos (1900-1923, 1924-1939 i 1940-1975), en el present volum es recullen els textos del primer, celebrat entre els dies 25 de febrer i 1 de març de 2002.

En aquests treballs, destacats especialistes en les temàtiques respectives ens presenten el resultat de la seva recerca o de la seva reflexió sobre l'autor proposat. Cal assenyalar, d'entrada, que la selecció dels autors estudiats i dels col·laboradors no pretén ser exhaustiva. La intenció, tant dels cursos com d'aquest volum i dels posteriors, és mostrar una imatge del període estudiat en la qual es “barregen” autors de diferents qualitat, especialització, tendència i ressò públic. Amb aquest plantejament inicial es vol fer palès que hi ha encara molt per fer en aquest àmbit d'estudi.

Els nou treballs aplegats en aquest volum són els següents: “Josep Torras i Bages: Introducció al seu pensament polític” (Joan Lluís Pérez Francesch, Universitat Autònoma de Barcelona)¹; “Ramon Turró: Una introducció al seu pensament” (Salvi Turró, Universitat de Barcelona); “Joan Maragall: Poètica i política del desemparament” (Antoni Mora); “Ignasi Casanovas i Frederic Clascar. Historiografia i recuperació del pensament del set-cents i el vuit-cents” (Miquel Batllori); “El liberalisme democràtic de Gabriel Alomar” (Isidre Molas, Universitat Autònoma de Barcelona)²; “Salvador Galmés: Una vida dedicada al lul·lisme” (Misericòrdia Anglès, Universitat Ramon Llull); “Tomàs Carreras i Artau: Renovació de la filosofia a Catalunya” (Manuel Satué, Societat Catalana de Filosofia); “Eugeni d'Ors: El pecat en el món físic” (Mercè Rius, Universitat Autònoma de Barcelona); i, finalment, “Alexandre Galí: Política i pedagogia” (Jordi Galí, Societat Catalana de Pedagogia).

En els respectius estudis, cadascun dels autors ressegueix les línies mestres del pensament o de l'actuació i la influència intel·lectuals de les diferents personalitats analitzades. Així, per exemple, en la seva

---

¹ El present text és una revisió i adaptació de l'estudi preliminar fet per l'autor en el llibre: J. TORRAS I BAGES, *L'església i el regionalisme i altres textos (1887-1899)*, Barcelona, La Magrana-Diputació de Barcelona, 1985.

² El lector interessat també pot consultar aquest treball a: I. MOLAS, *Les arrels teòriques de les esquerres catalanes*, Barcelona, Edicions 62, 2002.

aproximació a la figura de Torras i Bages, Joan Lluís Pérez Francesch insisteix en la decisiva influència que sobre la filosofia, l'estètica i la política conservadores exercirà el bisbe de Vic. D'altra banda, en aquestes pàgines Pérez Francesch posa l'accent, sobretot, en l'"actuació" política de l'emblemàtic bisbe.

Troblem, a continuació, l'estudi que Salvi Turró dedica a la figura del biòleg i filòsof Ramon Turró, el qual és analitzat posant l'accent en la concepció "crítica" del seu pensament. També resulta innovadora l'aportació que Antoni Mora fa del pensament de Joan Maragall, sobretot en la clau poètica i política del "desempament". Molt remarcable és, així mateix, el treball del Pare Miquel Batllori, en el qual s'ocupa, de nou, de dos personatges que ja havien estat objecte de la seva atenció: Ignasi Casanovas i Frederic Clascar. En aquesta ocasió Batllori —a la memòria del qual està dedicat aquest llibre— destaca el bon nivell assolit per la historiografia catalana i la recuperació del pensament dels segles XVII i XVIII.

Un altre dels col·laboradors d'anomenada, Isidre Molas, ens presenta un acurat estudi sobre la figura de l'intel·lectual i polític mallorquí Gabriel Alomar, tot destacant la seva significació en la cristal·lització del pensament polític del socialisme. També forneix una interessant aportació historiogràfica i d'edició de textos la figura de Salvador Galmés, destacat representant dels estudis lul·lians. És aquest, precisament, l'aspecte més rellevant que estudia Misericòrdia Anglès, signant d'aquest article.

Per la seva banda, Manuel Satué s'ocupa de la biografia de Tomàs Carreras i Artau, els treballs del qual són valorats des del prisma de la història de la filosofia, en particular de la medieval.

En aquestes pàgines també desfila el controvertit i imprescindible Eugeni d'Ors. Té cura del seu estudi Mercè Rius, que considera la filosofia i la política com dues realitats indestruïbles en el cas de D'Ors.

El volum es clou amb la conferència dedicada a Alexandre Galí. El seu fill, Jordi Galí, emfasitza el paper del seu progenitor com a historiador de la cultura catalana del primer terç del segle XX, que cristal·litza en la seva magna *Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya (1900-1936)*.³

---

³ Obra publicada, per la Fundació Alexandre Galí, en 23 volums entre 1980 i 1986.

En definitiva, llibres com aquest posen de manifest que el pensament i la filosofia a Catalunya formen una part molt important de la seva història. I, des d'aquest punt de vista, la significació del llibre que hem estat analitzant passa, precisament, per difondre i fer conèixer algunes de les iniciatives —no pas totes, evidentment— que s'estan duent a terme per part d'un sector de la nostra historiografia per delimitar aquest objecte d'estudi històric, aquell precisament que dóna títol al llibre que acabem de ressenyar.